

Učešće seljaka-komunista u radu organizacija i institucija političkog života na selu*

(Rezultati istraživanja u dva prigradska sela Beograda)

Borislav J. Dimković

Društveno-politički položaj i uloga seljaštva u političkom životu društva zavisi od mnogih činilaca: političkog sistema koji selu i seljaštvu približava ili udaljava organe vlasti, samoupravljanja i političkih organizacija, od sadržaja rada političkih institucija kao motivirajućeg faktora, od spremnosti i stepena angažovanja seljaka u političkom životu, od kadrovske politike u raznim centrima političkog odlučivanja i sl.

U visokourbanizovanoj sredini Beograda seljaci ne mogu da budu brojnije zastupljeni u rukovodstvima političkih organizacija i samoupravnih institucija na području grada. Sledeći podaci pokazuju stepen učešća seljaka u skupštinama društveno-političkih zajednica.

Tabela 1

Socijalni sastav skupština društveno-političkih zajednica u 1968. godini

Skupštine društv. pol. zajednica	Ukupno	Socijalni sastav			
		Radnika	Seljaka	Služ.	Ostalih
Skupština grada	320	28	5	262	25
	100,0	8,8	1,6	81,8	7,8
Skupšt. opšt. na područ. Beograda	1.613	336	129	993	155
	100,0	20,8	8,0	61,6	9,6
Od toga:					
Obrenovac	102	27	15	56	4
	100,0	26,5	14,7	54,9	3,9
Barajevo	72	17	18	32	5
	100,0	23,6	25,0	44,4	7,0
Sopot	72	11	28	27	6
	100,0	15,3	38,9	37,5	8,3
Grocka	100	15	38	43	4

* Ovo je prerađeni dio teksta iz neobjavljene studije: *Individualni poljoprivredni proizvođači i Savez komunista*, koja je rađena u okviru sociološkog istraživanja »Socijalna struktura komunista Beograda«. Istraživanje je finansirao GK SK Beograda, a završeno je 1969. godine.

Čisto poljoprivredno stanovništvo obuhvata oko 12% stanovništva, a stanovništvo u mešovitim domaćinstvima oko 10% stanovništva grada.

Zastupljenost seljaka u skupštini grada Beograda (1,6%) pokazuje da seljaci nemaju dovoljno mogućnosti da učestvuju u radu gradske skupštine i da u njoj zastupaju svoje socijalne interese. To isto se, ali u manjoj meri, može reći za opštinske skupštine.

U prigradskim opštinama seljaci čine većinu, a sa članovima mešovitih domaćinstava čine oko 85% stanovništva opština. Međutim, i u ovim opštinama seljaci su nesrazmerno malo zastupljeni u skupštinama opština. Tako u opštini Barajevo poljoprivredno stanovništvo čini oko 60%, a mešovito još 35%, a seljaka-odbornika ima samo 25%. U opštini Grocka poljoprivredno stanovništvo čini 63%, a mešovito 26%, a seljaka-odbornika ima samo 38%. Slično je u opštinama Sopot i Obrenovac.

U savetima mesnih zajednica, koje postoje u svakom seoskom naselju, seljaci i poljoprivredni radnici zastupljeni su sa oko 23% u ukupnom socijalnom sastavu svih saveza mesnih zajednica na području grada Beograda. Međutim, njihovo učešće u savetima mesnih zajednica istraživanih sela znatno je veće. Tako npr. u selu »x« koje je dubinski ispitivano, u savetu mesne zajednice seljaci danas čine 80% članova, a u selu »y« 45% svih članova saveta mesne zajednice. Ipak, ako usporedimo socijalni sastav prvih narodnooslobodilačkih odbora iz 1944—1945. godine sa sadašnjim savetima mesnih zajednica, videćemo da se učešće seljaka znatno smanjilo. Tako je u selu »x« narodnooslobodilački odbor u 1944. godini imao u svom sastavu isključivo seljake različitog imovinskog stanja, a u selu »y« narodnooslobodilački je odbor u 1945. godini imao u svome sastavu 60% seljaka, takođe različitog imovinskog stanja.

Opadanje i nedovoljna zastupljenost seljaka u skupštinama društveno-političkih zajednica i u mesnim zajednicama sužava mogućnost seljaka-članova SK da deluju u ovim organima. Od ukupnog broja seljaka-članova SK koji su u 1968. godini bili članovi Saveza komunista Beograda, 9% ih je imalo izborne funkcije u organima društveno-političkih zajednica, a oko 21% ih je imalo te funkcije u ranijim periodima.

Zastupljenost seljaka-članova SK u savetima mesnih zajednica samo je formalni oblik njihove aktivnosti. Zbog toga je seljacima-članovima SK postavljeno pitanje da li su učestvovali u radu mesne zajednice i zborova birača u poslednje dve godine.

Tabela 2

Učešće u aktivnostima na teritoriju mesne zajednice

O d g o v o r i	Članovi		Nečlanovi	
	Ukupno	%	Ukupno	%
Samo u aktivnostima saveta mesne zajednice i njegovih komisija	65	22,3	42	13,9
Samo na zborovima birača	116	39,7	128	42,4
U mesnoj zajednici i na zborovima birača	83	28,4	80	26,5
Nije učestvovao	20	6,8	38	12,6
Ne zna	7	2,4	6	2,0
Nepoznato	1	0,4	8	2,6
Svega:	292	100,0	302	100,0

I seljaci-članovi SK i seljaci koji nisu komunisti, a imućni su seljaci, u odnosu na ostale socijalne slojeve seljaštva najviše su učestvovali u aktivnosti saveta mesne zajednice. Inače, seljaci-članovi SK koji su i naj- imućniji seljaci, najaktivniji su u savetu mesne zajednice i njenim komisijama. Tako, recimo, dok u toj aktivnosti učestvuje skoro svaki peti siromašni seljak-član SK, skoro svaki šesti sitni seljak-član SK, skoro svaki četvrti srednji seljak-član SK, dotle u toj aktivnosti učestvuje svaki drugi imućni seljak-član SK. I aktivnost seljaka koji nisu članovi SK u zavisnosti je od toga kome socijalnom sloju oni pripadaju.

Iako je zbor birača najmasovniji oblik aktivnosti u kome su učestvovali seljaci, treba reći da su imućni seljaci najmanje učestvovali u tom obliku aktivnosti. Dok u toj vrsti aktivnosti učestvuje svaki treći siromašni i sitni seljak-član SK i skoro svaki drugi srednji seljak, dotle u toj vrsti aktivnosti mesne zajednice učestvuje svaki četvrti imućni selja-član SK. S druge strane, iako su seljaci koji nisu članovi SK, više angažovani u tom obliku aktivnosti mesne zajednice od seljaka-članova SK, treba reći da je tendencija aktivnosti slična u odnosu na socijalni sloj seljaštva kome pripada. Dok seljaci koji imaju u svome vlasništvu do 8 ha poseda, učestvuju sa preko 40% u tom obliku aktivnosti u odnosu na ostale aktivnosti, dotle imućniji seljaci to čine samo sa 30%.

Anketni rezultati pokazuju da su seljaci najviše učestvovali u zborovima birača. To se odnosi i na članove i na nečlanove SK. Na zboru birača najviše su prisustvovali i bili aktivni sitni i srednji seljaci.

Seljaci-članovi SK — a posebno imućni seljaci — više su angažovani od nečlanova u radu saveta i komisijama mesnih zajednica.

Na selu preovlađuje privatna svojina sitnorobnih i robnih poljoprivrednih proizvođača nad sredstvima za proizvodnju, pa se u tom smislu i postavlja pitanje da li je zbog toga sužena samoupravna osnova seljaštva.

U okviru postojeće aktivnosti društveno-političkih organizacija i samoupravnih institucija na selu, trebalo je istražiti u kojoj je meri sadašnji samoupravni mehanizam doprineo razvoju neposredne demokratije na selu, s obzirom na posledice stalnog teritorijalnog povećanja komune, te »udaljanja« osnovnih organa vlasti.

Pored participacije u radu mesnih zajednica, samoupravljanje u poljoprivrednim organizacijama (zemljoradničkim zadrugama) postaje komponenta samoupravnih institucija na selu.

Saveti škola su organi samoupravljanja u kojima seljaci mogu da učestvuju u većem broju. U selima u kojima postoje domovi kulture, seljaci učestvuju u upravljanju domovima preko odgovarajućeg saveta. Seljaci učestvuju u savetima za kooperaciju poljoprivredno-industrijskih kombinata, a imaju svoje predstavnike i u centralnim radničkim savetima poljoprivredno-industrijskih kombinata.

U zemljoradničkim zadrugama, čiji je broj u periodu 1958—1968. godine opao od 64 na samo 4, stalno se smanjivao broj seljaka u zadružnim savetima. Tako su 1958. godine na području Beograda 70% članova zadružnog saveta činili seljaci, 1965. godine 45%, a 1968. godine 34% od ukupnog broja članova zadružnog saveta.

Posle završetka integracionih procesa kojim će se čitav društveni sektor poljoprivredne proizvodnje ujediniti u jednu poljoprivrednu radnu organizaciju, seljacima ostaje mogućnost učešća samo u savetima radnih jedinica

za kooperaciju. Oni očigledno neće biti u stanju da bitnije utiču na rad i razvoj integrisanog, izuzetno velikog poljoprivredno-industrijskog kombinata »Beograd«.

Samoupravna prava seljaka u poljoprivrednim radnim organizacijama od bitne su važnosti za seljaštvo, jer razni vidovi kooperacije predstavljaju jedan od uslova njegove egzistencije. Međutim, saveti škola takođe pružaju mogućnost da seljaci ostvaruju svoja samoupravna prava u oblasti u kojoj se odlučuje o budućnosti njihove dece.

Na području Beograda učešće seljaka u savetima škola za poslednjih 10 godina stalno opada. U školskoj 1957/58. godini seljaci su činili oko 18% članova školskog odbora, u školskoj 1961/62. godini 13,3%, a u školskoj 1965/66. godini oko 3% od ukupnog broja članova saveta škole.

Istraživanje u selima »x« i »y« pokazalo je da u savetima škola seljaci čine pretežnu većinu članova saveta koji predstavljaju društvenu zajednicu.

Popis seljaka-članova SK pokazao je da u samoupravnim organima radnih organizacija sada učestvuje samo 3,3% seljaka-članova SK, a kroz ove organe ukupno je prošlo 17% seljaka-članova SK na području Beograda.

Na pitanje da li bi prihvatili predlog da postanu članovi organa samoupravljanja, potvrdno je odgovorilo preko polovine seljaka, od toga daleko veći broj seljaka-članova SK. Međutim, svaki peti seljak (15,1% članova SK i 24,3% nečlanova) odgovorio je da ne bi prihvatio da bude član organa samoupravljanja ukoliko bi ga neko predložio. Isto tako, četvrtina ispitanika ne bi mogla da se odluči da li bi ili ne bi prihvatila predlog za sudelovanje u organima samoupravljanja.

Ovakvi rezultati upućuju na mogućnost da seljaci-članovi SK nisu uvek zadovoljni radom organa samoupravljanja uopšte, a posebno u poljoprivrednoj organizaciji (zemljoradničkoj zadruzi).

Tabela 3

Mišljenje o tome da li su organi samoupravljanja u poljoprivrednoj radnoj organizaciji (zemljoradničkoj zadruzi) doneli odluku koja je suprotna stavovima matične organizacije Saveza komunista

Odgovori	Članovi		Nečlanovi	
	Ukupno	%	Ukupno	%
Često su donosili	51	16,9	47	15,6
Ponekad su donosili	129	42,7	100	33,1
Nikad se to nije dogodilo	67	22,2	38	12,6
Ne znam	54	17,9	112	37,0
Nepoznato	1	0,3	5	1,7
Svega:	302	100,0	302	100,0

Među seljacima postoji rašireno mišljenje da su organi samoupravljanja u poljoprivrednoj organizaciji često donosili odluke koje su suprotne stavovima matične organizacije Saveza komunista. Drugim rečima, gotovo 60% seljaka-članova SK i 49% seljaka koji nisu komunisti smatraju da su organi samoupravljanja u poljoprivrednoj organizaciji često ili ponekad donosili odluke koje su suprotne stavovima matične organizacije Saveza komunista u njihovu selu.

Politička uloga i aktivnost seljaka-članova SK treba da se odvija pre svega u društveno-političkim organizacijama na selu, posebno u Socijalističkom savezu.

Podaci pokazuju da su seljaci nešto više zastupljeni u rukovodstvima Sovijalističkog saveza nego u skupštinama grada i opština.

U opštinama prigradskog područja u kojima stanovništvo iz poljoprivrednih i mesovitih domaćinstava čine oko 85% stanovništva, seljaci su u relativno malom broju zastupljeni u opštinskim konferencijama i izvršnim odborima SSRN. Na primer u opštini Grocka poljoprivredno i mešovito stanovništvo čine 89% stanovništva, a seljaci su u opštinskoj konferenciji Socijalističkog saveza zastupljeni samo sa 18,7%, a u izvršnom odboru sa 5,5%; ili u Barajevu, poljoprivredno i mešovito stanovništvo čine 95% ukupnog stanovništva, a seljaci su u rukovodstvima organizacije Socijalističkog saveza zastupljeni sa 36,7% odnosno 21,1%. Slično je i u Obrenovcu.

Istraživanje u dva sela pokazalo je da u rukovodstvima Socijalističkog saveza seljaci čine 72% odnosno 64% članova, a da su seljaci-članovi SK zastupljeni u većem broju od seljaka koji nisu članovi Saveza komunista.

Izborne funkcije u društveno-političkim organizacijama ima 26,5% od ukupnog broja seljaka-članova SK. Ranije je takve funkcije imalo 46,7% seljaka koji su danas članovi Saveza komunista.

Rezultati istraživanja pokazuju da seljaci, bez obzira da li su ili nisu članovi Saveza komunista, nisu podjednako aktivni u članstvu i rukovodstvu ostalih društveno-političkim organizacija u selu. Osim toga treba reći da su seljaci i ranije i sada u navećem broju članovi Socijalističkog saveza. Međutim, iako su seljaci-članovi SK u daleko većem broju članovi ove društveno-političke organizacije u odnosu na ostale seljake, skoro 16% seljaka-članova SK nisu članovi Socijalističkog saveza. Zanimljivo je istaći da broj seljaka koji nisu članovi SK, a članovi su Socijalističkog saveza, proporcionalno raste uporedo sa veličinom zemljišnog poseda. Tako preko polovine siromašnih seljaka i samo četvrtina imućnih nisu članovi Socijalističkog saveza.

Tabela 4

Socijalna struktura rukovodstva Socijalističkog saveza u Beogradu 1968. godine

Rukovodstva	N	Socijalni sastav (u procentima)			
		Radnika	Seljaka	Službenika	Ostalih
1. Gradski forumi					
— konferencija	150	8,7	4,0	80,0	7,3
— izvršni odbor	20	—	—	90,0	10,0
2. Opštine — ukupno					
— konferencije	1.158	10,6	9,4	60,1	19,8
— izvršni odbori	209	8,2	8,2	72,1	11,5
a) Obrenovac					
— konferencija	81	17,3	23,4	48,2	11,1
— izvršni odbor	11	—	9,1	81,8	9,1
b) Barajevo					
— konferencija	60	10,0	36,7	50,0	3,3
— izvršni odbor	19	10,4	21,1	68,5	—
c) Sopot					
— konferencija	77	23,3	53,3	18,2	5,2
— izvršni odbor	21	14,2	42,9	42,9	—
d) Grocka					
— konferencija	86	23,3	18,7	45,7	12,3
— izvršni odbor	18	5,5	5,5	77,7	11,3

Najmanje je učešće seljaka u radu organizacije Saveza boraca u selu, iako su seljaci masovno učestvovali u narodnooslobodilačkoj borbi. Tako u selu »y« od 115 učesnika narodnooslobodilačke borbe, 103 su seljaci, a od ukupnog broja živih učesnika narodnooslobodilačke borbe, 12 su i sada članovi Saveza komunista, 13 su ranije bili, a 59 nisu nikada bili članovi Saveza komunista. Prema tome, učesnici narodnooslobodilačke borbe čine značajnu političku snagu na selu, ali ih je pretežna većina danas izvan redova Saveza komunista.

U selu »x« nešto je povoljniji sastav SUBNOR-a. U 1949. godini seljaci su činili neznatnu većinu, a danas čine polovinu članova seoskog rukovodstva mesnog odbora SUBNOR-a. Od 20 predsednika i sekretara, za poslednjih je 20 godina samo 7 seljaka bilo na tim funkcijama.

Anketno istraživanje je pokazalo da u velikoj većini i seljaci-članovi SK i seljaci koji to nisu, smatraju da rukovodstvo ostalih društveno-političkih organizacija u selu (Socijalističkog saveza, Saveza omladine, Saveza boraca) ostvaruje interese i zahteve članova. Doduše, kada je reč o rukovodstvu Socijalističkog saveza, 22,9% seljaka-članova SK i 31,3% seljaka koji nisu članovi Saveza komunista smatra da rukovodstvo samo sprovodi direktive »odozgo«. Neznatan broj seljaka izjavljuje da rukovodstvo radi sve po svojoj volji.

Stvarna aktivnost seljaka, pogotovo seljaka-članova SK, ne ogleda se samo u formalnoj strani, tj. da li su u članstvu ili rukovodstvu društveno-političkih organizacija, nego i u stepenu aktivnosti u društveno-političkim organizacijama.

Tabela 5

Prisustvovanje sastancima društveno-političkih organizacija

Odgovori	SKJ		SSRNJ		Savez omladine		Savez boraca	
	član	nije član	član	nije član	član	nije član	član	nije član
Redovno prisustvuje	282	19	196	116	81	49	88	36
Povremeno prisustvuje	93,4	6,3	64,9	38,5	26,9	16,2	29,2	11,9
Ne prisustvuje	19	117	73	98	65	59	40	37
Nepoznato	6,3	38,7	24,2	32,4	21,5	19,5	13,2	12,2
	1	165	25	75	155	188	172	228
	0,3	54,7	8,3	24,8	51,3	62,3	57,0	75,6
	—	1	8	13	1	6	2	1
	—	0,3	2,6	4,3	0,3	2,0	0,6	0,3

Rezultati istraživanja pokazuju da seljaci u velikom broju prisustvuju redovno ili povremeno sastancima organizacije Socijalističkog saveza (80,0%), daleko manje sastancima organizacije Saveza omladine (42,0%), a najmanje sastancima Saveza boraca (31,6%). U daleko najvećem broju tim sastancima društveno-političkih organizacija prisustvuju seljaci-članovi SK. Zanimljivo je istaći da preko 38% seljaka koji nisu članovi SK povremeno prisustvuju sastancima matične seoske organizacije Saveza komunista.

Dosadašnji rezultati istraživanja učešća seljaka u radu društveno-političkih organizacija potvrdili su očekivanja da je organizacija Socijalističkog saveza osnovna politička organizacija u kojoj su aktivni i seljaci-članovi SK i seljaci koji nisu članovi SK. Ipak bi njihovo učešće i u članstvu i u rukovodstvu, a prema tome i aktivnost trebala da bude veća, a posebno bi

trebalo da svi članovi Saveza komunista budu članovi bar Socijalističkog saveza.

Istraživanjem se htelo utvrditi koji socijalni slojevi seljaštva, a od seljaka — posebno članovi SK, najviše učestvuju u rukovodstvima političkih institucija i organizacija u selu. Naime, oni socijalni slojevi koji su zastareli u više centara političkog odlučivanja, mogu uspješnije da ostvaruju svoje uže interese.

Pokazalo se da seljaci koji imaju veće zemljišne posede više učestvuju u rukovodstvima političkih institucija i organizacija. Tako su u predstavničkim organima društveno-političkih zajednica siromašni seljaci zastupljeni sa 12,3%, a imućni sa 30,9%; u rukovodstvima društveno-političkih organizacija siromašni su seljaci zastupljeni sa oko 39%, a imućni sa oko 51%. Prema tome se pokazuju iste tendencije u zastupljenosti imućnih seljaka u rukovodstvima političkih institucija i organizacija u selu, kao one koje su se pokazale u rukovodstvima Saveza komunista. Siromašni i sitni seljaci nisu, dakle, dovoljno zastupljeni u političkim rukovodstvima sela i opštine.

Pojedini seljaci-članovi SK obavljaju istovremeno više političkih funkcija, dok su ostali seljaci-članovi SK i velik broj politički aktivnih seljaka koji nisu članovi Saveza komunista, ostali izvan centra političkog odlučivanja u selu i opštini.

Iz intervjua sa političkim aktivistima proizlazi da se seljaci nerado prihvataju političkih izbornih funkcija, jer smatraju da im rad na privatnom poljoprivrednom gazdinstvu ispunjava čitav dan i da nemaju vremena da se posebno angažuju u političkom i javnom životu.

Postavlja se pitanje — ko obavlja funkcije predsednika i sekretara Socijalističkog saveza i saveta mesne zajednice, jer su to političke institucije u kojima seljaci masovno učestvuju. U 25-godišnjem periodu u selu »x« su od 22 predsednika i sekretara samo 9 bili seljaci, a u narodnim odborima odnosno mesnim zajednicama od 21 predsednika odnosno sekretara samo su 9 bili seljaci. U istom tom periodu u selu »y« od 13 rukovodilaca u Socijalističkom savezu četiri su bili seljaci. Položaj predsednika društveno-političkih organizacija, saveta mesne zajednice i sekretara osnovne organizacije Saveza komunista, u selu »x« danas zauzimaju 5 članova Saveza komunista iz redova službenika i radnika, i samo jedan seljak-član SK, a u selu »y«, dva člana Saveza komunista iz redova službenika i radnika i 3 seljaka-člana SK. Prema tome, ključne političke položaje u selu i ranije i danas uglavnom drže članovi SK iz redova deagrarizovanog stanovništva sela. U selu »x« od 16 sekretara organizacije Saveza komunista u posleratnom su periodu samo 3 bila iz redova seljaka, a u selu »y« od 12 sekretara takođe su samo 3 bila iz redova seljaštva.

Zaključak koji proizlazi iz analize angažovanosti seljaka (posebno seljaka-članova SK) u članstvu i rukovodstvima društveno-političkih organizacija i samoupravnih institucija u selu, ukazuje da su seljaci ranije bili daleko zastupljeniji i u članstvu i u rukovodstvu.

U oba perioda u rukovodstvu društveno-političkih organizacija i organa samoupravljanja bilo je više srednjih i imućnih seljaka. Međutim, rezultati istraživanja nisu pokazali da su socijalni slojevi seljaštva sa većim zemljišnim posedom, politički aktivniji. Njihova brojnija zastupljenost u političkim rukovodstvima nije rezultat izuzetne angažovanosti socijalnog sloja kao celine,

već rezultat drugih, neistraženih činilaca (lični i politički kvaliteti, sposobnost, izmenjena merila društvenog ugleda, kadrovska politika itd.).

U toku istraživanja saznali smo mišljenje seljaka-članova i nečlanova SK o nekim činionicima koji utiču na političku aktivnost seljaka, posebno u odnosu prema Savezu komunista.

Jedno od pitanja bilo je: da li se dogodilo da matična organizacija Saveza komunista u selu donese neku odluku nasuprot interesima i volji većine seljaka? Pokazalo se da 36,1% seljaka smatra da se to nije dogodilo, 37,9% kaže da se to ponekad dogodilo, 15,7% da se to često događa, a 10,3% ne zna da li se ili nije tako nešto dogodilo. Preko 50% seljaka-članova SK smatra da se to nije dogodilo, ali svaki treći seljak, koji nije član Saveza komunista, smatra da se to ponekad događa, a 25% nečlanova — da se to često događa.

Kod ove dve grupe ispitanika postoji prilična podudarnost mišljenja o tome da li ima ili nema nešto zastarelo u načinu ostvarivanja uloge Saveza komunista u društveno-političkom životu: samo 16,1% članova i 15,5% nečlanova odgovorilo je da ima. Skoro polovina nečlanova ne zna da odgovori na to pitanje, dok je trećina odgovorila da nema ništa zastarelog u radu Saveza komunista, a to isto misli preko 63% seljaka-članova SK.

Dok nečlanovi Savezu komunista najviše zameraju na njegovu metodu rada, zatvorenosti i grupašenju, dotle mu seljaci-članovi SK zameraju na nedovoljnoj odgovornosti, a zatim na zatvorenosti i grupašenju. Prema tome, i seljaci-članovi SK i seljaci koji to nisu, kao osnovnu zamerku organizaciji Saveza komunista u njihovu selu navode njenu zatvorenost i grupašenje.

Siromašni seljaci koji nisu članovi Saveza komunista (47,6%) i imućni seljaci-članovi SK (70,4%) smatraju da nema ničeg zastarelo u načinu delovanja Saveza komunista u društveno-političkom životu sela. Ovo je jedan od značajnih rezultata istraživanja stavova seljaka u odnosu na Savez komunista. Siromašni seljaci izvan Saveza komunista prihvataju današnju društvenu ulogu i delatnost Saveza komunista, a siromašni seljaci, koji čine većinu članova Saveza komunista, imaju kritičniji odnos i traže brže prilagođavanje Saveza komunista novoj ulozi u samoupravnom društvu.

Savez komunista na selu i u društvu uopšte već se godinama nalazi u procesu transformacije od rukovodeće političke snage i faktora vlasti — u vodeću idejno-političku snagu samoupravnog društva. Stoga smo hteli saznati stavove seljaka u tome da li se ugled Saveza komunista povećava sa promenom njegove političke uloge.

Tabela 6

Mišljenja o ugledu Saveza komunista u vezi sa promenom njegove političke uloge

Odgovori	Članovi		Nečlanovi	
	Ukupno	%	Ukupno	%
Povećao se	134	44,4	81	26,8
Ostao je isti	67	22,2	79	26,2
Smanjio se	84	27,8	100	33,1
Ne znam	13	4,3	41	13,6
Nepoznato	4	1,3	1	0,3
Svega:	302	100,0	302	100,0

Rezultati anketnog istraživanja pokazuju da postoji znatna razlika između seljaka-članova SK i seljaka koji nisu članovi Saveza komunista. Prvi pozitivnije ocenjuju sadašnji društveni ugled Saveza komunista, iako većina od njih ne smatra da se on povećao. Seljaci koji nisu članovi Saveza komunista u znatno većem broju smatraju da do povećanja ugleda Saveza komunista nije došlo; štaviše, jedna trećina smatra da se taj ugled smanjio.

Siromašni seljaci u većem broju smatraju da se ugled Saveza komunista povećao (53,4% članova i 33,3% nečlanova), nego što to smatraju imućni seljaci (33,3% članova i 18,9% nečlanova). Uopšte, ispitanici s većih poseda, bez obzira da li su članovi Saveza komunista ili ne, nepovoljnije ocenjuju sadašnji ugled Saveza komunista.

Da zaključimo, dosadašnja analiza pokazuje:

- a) da se centri političkog odlučivanja udaljavaju od sela,
- b) da su objektivno sužene mogućnosti seljacima-članovima SK da deluju preko samoupravnih organa,
- c) da su seljaci uopšte, pa prema tome i seljaci-članovima SK, nedovoljno zastupljeni u političkim institucijama i organizacijama opštine i sela, posebno na ključnim političkim položajima, što može da bude i posledica slabosti kadrovske politike,
- d) da su imućniji seljaci više angažovani u seoskim političkim organizacijama i institucijama,
- e) da seljaci-članovi SK nemaju dovoljno mogućnosti da realizuju politiku i stavove svoje osnovne organizacije odnosno Saveza komunista u celini, relativno autonomnim delovanjem u političkim organizacijama i institucijama.

Sužene mogućnosti seljaka u učešću u društveno-političkom životu i njihova nedovoljna angažovanost i zainteresovanost, dva su činioca koja su međusobno uslovljena i koja utiču na opšti politički odnos seljaka prema Savezu komunista.

Summary:

PARTICIPATION OF PEASANTS-COMMUNISTS IN THE ACTIVITIES OF POLITICAL ORGANIZATIONS AND INSTITUTIONS IN RURAL AREAS

The article deals with an investigation which was carried out in two villages near Belgrade in order to establish the objective position and role of peasants in the political life of rural communities, and the prospects for the activity of peasants members of the League of Communists, in comparison with members of the League of Communists from other social strata.

The investigation has shown the following:

- (a) that the centres of political decisions-making are moving away from rural areas;
- (b) that the possibilities for peasants members of the League of Communists, to exert their influence through self-managing organs have been objectively narrowed;
- (c) that peasants in general, and thus also those who are members of the League of Communists, are inadequately represented in political institutions and organizations in commune and villages, especially as regards key posts;
- (d) that therefore peasants, members of the League of Communists, have no proper possibility for implementing the policies and views of their basic organizat-

ions through a comparatively autonomous activity in political organizations and institutions;

(e) that the financially better situated peasants, members of the League of Communists, are more active in socio-political life than are those with lower incomes.

Taken in general, the reduced prospects for the participation of peasants in socio-political life, and their inadequate engagement and interest, are two inter-dependent factors which affect the peasants' general political attitude towards the League of Communists.

Резюме:

УЧАСТИЕ КРЕСТЬЯН — КОММУНИСТОВ В РАБОТЕ ОРГАНИЗАЦИЙ И УЧРЕЖДЕНИЯХ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЖИЗНИ В СЕЛЕ

В статье приводятся результаты исследований проведенных в двух пригородных селах Белграда цель которого указывать на объективное положение и роль крестьян в политической жизни села. Рассматриваются возможности деятельности крестьян — членов Союза коммунистов по отношению к коммунистам из других общественных слоев.

Результаты исследований подтверждают следующее:

- а) удаление центров политического постановления от села,
- б) объективное понижение деятельности крестьян членов Союза коммунистов через органы самоуправления,
- в) неудовлетворительное включение крестьян вообще — а также и крестьян-коммунистов в политические учреждения и организации районов и сел и неполное представительство крестьян-членов Союза коммунистов на ключевых положениях,
- г) ограниченные возможности крестьян-членов Союза коммунистов реализовать политику и позиции своих организаций, относительно автономной деятельностью в политических организациях и учреждениях,
- д) повышенная деятельность более богатых крестьян-членов Союза коммунистов в общественно-политической жизни.

Вообще говоря, ограниченные возможности крестьян по отношению к участию в общественно-политической жизни и неудовлетворительная обязанность и заинтересованность — два фактора взаимосвязь которых влияет на общее политическое отношение крестьян к Союзу коммунистов.